

VALTION KOULUTUSKESKUKSEN ROOLI VALTIONHALLINNON JOHDON KOULUTUKSESSA

Risto Volanen

Johdon koulutus on alusta alkaen ollut keskeisellä sijalla Valtion koulutuskeskuksen toiminnassa. Ensimmäinen ylemmälle johdolle tarkoitettu johdon seminaari pidettiin vuonna 1971. Tähän mennessä johdon seminaariin on osallistunut noin 800 hallinnon ylimpään tai ylempään keskijohtoon kuuluvaa henkilöä.

Johdon seminaari on muodostunut neljästä viikon jaksosta, jotka pidetään yhden vuoden aikana. Keskeisenä sisältönä on ollut kokonaiskuvan muodostaminen hallinnosta ja yhteiskunnasta, hallinnon keskeisten ohjausjärjestelmien tuntemuksen varmistaminen, henkilöstöhallinnon perusteet sekä itse johtaminen ja johdon työ. Erityisesti 1970 luvun alkupuolella VKK:n johdon koulutus liittyi läheisesti tuolloin toteutettuihin valtionhallinnon suunnittelu- ja järjestelmien uudistushankkeisiin. Myös keskijohdon ja työnjohdon koulutus on perinteisesti kuulunut Valtion koulutuskeskuksen tehtäviin.

Uuden vaiheen johdon koulutuksen saralla aloitti valtion henkilökunta-koulutuksen neuvottelukunnan hyväksymä 'Valtionhallinnon johdon koulutuksen kehittämissuunnitelma' (komiteanmietintö 1979:53). Kehittämissuunnitelmassa osoitetaan Valtion koulutuskeskuksen tehtäväksi *johdon yleishallinnollinen koulutus*. Yliopistojen tehtäväksi katsotaan ymmärrettävästi tieteenalakohtainen jatko- ja täydennyskoulutus. Näiden lohkojen ohella osoitetaan virastojen ja laitosten tehtäväksi näiden erityiskysymyksiin liittyvän koulutuksen järjestäminen. Uudelleen korostunutta johdon koulutuksen merkitystä osoittavat myös valtiovarainministeriössä toimineen johtamisen kehittämisprojektin tulokset sekä vuoden 1982 tulo- ja menoarvion liitteenä ollut 'Katsaus hallinnon kehittämiseen'.

Valtionhallinnon johdon koulutuksen kehittämissuunnitelman pohjalta asetti opetusministeriö varsin pian toimikunnan laatimaan suunnitelmaa

korkeakoulujen täydennyskoulutuksen kehittämiseksi. Tämä ns. Heiskasen toimikunta saikin työnsä valmiiksi tammikuussa 1982.

Kysymys yleishallinnollisesta koulutuksesta tunnetaan kansainvälisessä keskustelussa »spesialisti–generalisti» -ongelman nimellä. Useimpien muiden Euroopan maiden tapaan suomalaiset virkamiehet saavat peruskoulutuksensa yliopistojen tieteenaloittain jakautuneissa tiedekunnissa. Tällainen koulutus takaa varsin hyvän yhden tieteenalan tradition, nykytietämyksen ja metodologian tuntemuksen. Usein uransa alussa olevan virkamiehen tehtävät myös hyvin vastaavat hänen insinöörin, juristin, lääkärin jne. koulutustaan. Uran edetessä itse työn substanssiin liittyvät tiedot säilyttävät merkityksensä, mutta työssä korostuvat yhä enemmän myös hallinnolliset valmiudet, hallinnon osajärjestelmien problematiikka sekä itse johtamisen ja johtajuuden ongelmat. Tarvitaan siis yhä enemmän generalistin tietoja ja taitoja, yleishallinnollisia valmiuksia.

Valtionhallinnon johdon koulutuksen kehittämissuunnitelman pohjalta aloitettiin Valtion koulutuskeskuksessa syksyllä 1981 'Johdon koulutuksen opetussuunnitelmaprojekti'. Tarkoituksena on rakentaa varsin laajan tutkimus- ja selvitystyön pohjalta uusi koulutusohjelma, joka vuodesta 1983 lähtien korvaa aikaisemman johdon seminaarin. Projekti on pyrkinyt hankkimaan käyttöönsä laajan informaation suomalaisen valtionhallinnon sekä valtionhallinnossa tapahtuvan johtamisen nykytilasta, tulevasta kehityksestä sekä johdon koulutustarpeista.

Projekti on mm. suorittanut tutkimuksen nykyisestä johdosta ja sen työtehtävistä sekä pyytänyt eri tieteenalojen asiantuntijoilta muistiota ko. tieteenalojen kannalta keskeisistä johdon koulutuksen ongelmista ja oppisisälöistä. Projekti on myös pyrkinyt muodostamaan selvitysten avulla kokonaiskuvan johtoa koskevasta aikaisemmasta tutkimuksesta, johtamiseen liittyvistä keskeisistä säädöksistä suomalaisessa valtionhallinnossa sekä alan koulutustarjonnasta Suomessa. Johtamisen ongelmien hahmottamiseksi ja täsmentämiseksi nykyisessä valtionhallinnossa sekä oppimateriaalin tuottamiseksi tulevaa koulutusohjelmaa varten projektiin on myös liittynyt hallintotapaus(case)hanke.

VKK:n opetussuunnitelmaprojektin ensimmäinen vaihe, ns. yleinen osa valmistuu tammikuussa 1983. Nyt voidaan sanoa, että tuleva koulutusohjelma on nykyistä neliviikkoista johdon seminaaria pitempi. Mahdollisen osanottajajoukon muodostavat noin 2000 valtion ylempään johtoon kuuluvaa, samalla kun suunnittelun pohjana olevana kohderyhmänä ovat esimiesuran alkuvaiheessa olevat, siis noin 35–45 vuotiaat joitakin vuosia ensimmäisessä päällikköasemassaan olleet henkilöt.

Maamme koonkin huomioonottaen yleishallinnollisen koulutuksen voima-

varat ovat Suomessa erityisen niukat. Julkisen hallinnon *johdon* koulutus ei myöskään kuulu suomalaiseen perinteeseen. Toisaalta suomalaiseen poliittis-hallinnolliseen järjestelmään ei sovellu yhden ainoan tai edes vain muutaman etuoikeutetun virkamiestutkinnon rajaaminen tieksi hallinnon ylimpiin virkoihin. Kansalliset olosuhteemme huomioonottava järjestely valtionhallinnon johdon täydennys- ja jatkokoulutuksessa merkitsee käsittääkseni eri osapuolten, yliopistojen ja julkisen sektorin sisäisten koulutusyksiköiden, avointa ja omat erityispiirteet säilyttävää yhteistyötä. Hallintoon perehdyttävän koulutuksen osalta Valtion koulutuskeskuksella on erittäin myönteiset kokemukset yhteistyöstä yliopistojen kanssa. Uskon tämän hyvän perinteen voivan jatkua ja vahvistua myös johdon koulutuksen sektorilla.